

Pie keramikas pētniekiem

Es tikos ar profesoru Jūliju Eiduku saulainā priekšpavasara dienā. Pēc sarunas ar viņu manī palika gaišs iespaids, un tas nebija no saules vien. Tādu iespaidu cilvēks rada, ja viņš ar gandarījumu var atskatīties uz sava mūža veikumu — uz sarakstītu darbu un izaudzinātu ķīmiķu simtiem, uz atklājumu desmitiem. Ne velti tehnisko zinātnieku doktoru J. Eiduku sauc par mūsu republikas silikātu ķīmijas un tehnoloģijas speciālistu tēvu. Ne velti 1977. gadā profesoram un grupai viņa līdzstrādnieku piešķirta Latvijas PSR Valsts prēmija par jaunu stiklveida un keramisko materiālu izstrādi un ražošanas organizāciju.

Šobrīd profesors J. Eiduks, uzticējies paša izveidotās (1946. gadā) Silikātu tehnoloģijas katedras un Stikla un keramikas problēmu zinātniskās pētniecības laboratorijas vadību savam skolniekam Ul dim Sedmalim, ir it kā pakāpies sāņus no aktīvo zinātnisko meklējumu ceļa, kura gājējs viņš bijis kopš 20. gadu vidus, taču turpina strādāt. A. Pelšes Rīgas Politehniskā institūta Ķīmijas fakultātē ik dienu manāma viņa rosīgā klātbūtne. Tāpat kā republikas Būvmateriālu rūpniecības

Latvijas PSR Nopelniem bagātais zinātnes darbinieks, tehnisko zinātnu doktors profesors Jūlijs Eiduks (vidū) ar studentiem nodarbībās Stikla un keramikas problēmu zinātniskās pētniecības laboratorijā.

un Vietējās rūpniecības sistēmas uzņēmumos (Brocēnu Cementa un šifera kombinātā, «Latvijas keramikā») ir jūtams viņa praktiskā ieguldījuma svars.

Te der atgādināt, ka J. Eiduka mūža darbā galvenā vieta ierādīta glazūru un keramisko masu izstrādei un ieviešanai.

Pēdējos gados šis viņa darbs ir ievirzījies jaunā gultnē. Piemēram, Rīgas Būvmateriālu ražošanas apvienība sadarbībā ar Būvmateriālu rūpniecības ministriju ievieš krāsotus silikātķieģeļus, kuru atskaldītā un ar aukstās cietēšanas fosfātu krāsām apstrādātā virsma rada acīm tīkamāku efektu. Šī profesora J. Eiduka un viņa kolēģu izstrāde būs redzama namu interjeros un fasādēs.

Perspektīvs solās būt elektrokeramiskais materiāls agresīvām vidēm ar metāla tvaikiem. No tā gatavotie izolatori kalpos vakuumiekārtās, kurās notiek metāla iztvaicēšana.

Profesoru J. Eiduku joprojām neliek mierā ķieģeļu kvalitātes uzlabošanas jautājums. Šajā ziņā daudz paveikts, palīdzot Lodes un Kalnciema ķieģeļu ražotājiem.

Klausoties, ar kādu degsmi profesors nosoda grēkošanu pret tehnoloģiju dažos uzņēmumos, cik aizrautīgi runā par savu veco «mīlestību» — augstas stiprības ģipsi un vēl citām istenojamām iecerēm, kas sola labumu tautas saimniecībai, grūti noticēt, ka J. Eiduks zinātnei ziedojis jau vairāk nekā sešdesmit mūža gadus.

— Pūlos būt formā, — viņš paskaidro, uzklusījis šādās reizēs tradicionālo jautājumu par veselību.

Pagrūti ir piekrist šiem vārdiem. Šķiet, cilvēkam ar tik dzīvu interesi un nemierīgām domām nav īpaši jāpūlas, lai saglabātu dzīvotsprieku, darba gribu un kolēģu cieņu.

O. Sarma
V. Živeca foto